

prodicens Cluniacensis Abbas Odilo, cuius rogatu Viennensis Praeful monachos ordinaret: privilegiū chartam exhibuit a Romana Curia utcunque subreptam, ut Cluniacenses nulli subjecerentur Episcopo, licetque illis quicunque malleant Episcopum cum Romana Ecclesia communicantem in suum acserere cōnobium, intra quod monachi de Abbatis consensu ordinarentur. In oppositum producunt est ecclēsiāni Concilii Chalcedonensis quartus canon, unaque permulta alia Ecclesiasticae constitutiones, statuentes, ut per unanquamque regionem Abbates & monachi proprio subdantur Episcopo: & prohibentes fieri in aliena parochia ordinationes aut consecrationes citra exprefam Episcopi ejusdem loci concessionem. Decretumque a Synodo fuit, charjam non esse ratam, quae canonici non solum non concordaret sanctionibus, sed eas eveteraret. Unde Synodali decreto Archiepiscopus Viennensis veniam ab Episcopo Matifonensi Gauelio palam petuit, atque in satisfactionem per selectos fidelijs pollicetus est, sedum vivere, singulis annis tempore Quadragesima olei certam mensuram ad conficiendum christī Matisconēs persolutum. Sapientissime quippe Gelasius Pontifex in Epis. ad Episcopos Dardanis sic profiteretur: *Confidimus, quod nullus jam veraciter ignorat minuscūlū Synodi constitutū, quod universalis Ecclesie proravit assens, nullam magis exequi precepit, oportere sedem quam primam; qua & unanquamque Synodus sua autoritate confirmat, & continuata moderatione custodit.* Habetur can. 25. q. 1. Eadem divini Spiritus luce perfusus, magnus ille Papa Leo sic scribit Anatolium Episcopum ep. 51. vel 53. *Quae ad perpetuam utilitatem generaliter instituta sunt, nulla computatione varientur, nec ad priuatū trahantur commode, que ad bonum sunt communē prefixa: Sed manerib[us] terminis, quos confiuerunt Patres, nemo iniuste usurpet alienum: sed intra fines proprios atque legitimos, prout quis valuerit in latitudine, se exerceat caritatis, cap. quæ ad perpetuam: 25. quæst. 1. Viseni reliqui hujus questionis canones in eundem scopum conscriptantes.*

Can. VI. Nullum absolute ordinari nec Presbyterum, nec Diaconum, nec omnino aliquem eorum, qui sunt in Ordine Ecclesiastico, nisi specialiter in Ecclesia civitatis, vel pagi, vel martyrio, vel monasterio, is qui ordinatur, designatur. Eos autem qui absolute ordinantur, decrevit Sancta Synodus, irritam & invalidam habere hujusmodi manum impositionem, & nunquam exercere aut operari posse ad eis, qui ordinavit, injuriam.

C. neminem absolute, dist. 70. Vide superius Nicanae Synodi can. 15. cum annotatis.

Can. VII. Eos qui in clero semel ordinati sunt, & itidem monachos, statuimus, neque ad militarem expeditionem, neque ad secularem dignitatem posse venire. Qui autem hoc quident, & non penitentia aucti ad hoc revertuntur, quod propter Deum prius elegerant, anathematizari.

C. eos qui semel. 20. q. 3.

Can. VIII. Clerici ptochophoriorum, monasteriorum, & templorum martyrum sub potestate Episcoporum qui sunt in unaquaq[ue] civitate, ex Sanctorum Patrum traditione permaneant, & non per arrogantiā se a proprio Episcopo imperium ejus detrahentes subducant. Qui hanc autem constitutionem evenerit, nisi fuerint, si fini quidam Clerici, canonum paenitēs subiectantur; si autem laici, vel monachi, sint excommunicati. c. quidam monachorum, 18. q. 2.

16. Can. IX. Si quis Clericus habet cum Clerico litem, aut negotium, proprium Episcopum non relinquat, & ad facultaria judicia ne excusat; sed caussam prius apud proprium Episcopum agat, vel de Episcopi sententia apud eos, quos utraque pars elegerit, iudicium agitur. Si quis autem prater hac fecerit, canonici paenitēs subiectantur. Si clericus autem cum proprio vel etiam alio Episcopo negotium, aut litem habeat, a provincie Synodo judicetur. Si autem cum ipsius provincie Metropolitanā Episcopus aut clericus controvēstiam habeat, Diaecesis Exarcham adest vel Imperialis urbis Constantinopolis thronum, & apud eum litiget, c. si clericus. 11. q. 1.

Idque idem repetitur infra can. 17. Itaque supra infinitum sedium Episcopos constituti erant per singulas provincias Metropolitanā. Supta Metropolitanā in Oriente Exarchi, in Occidente vero Primates, utpote pluribus praefecti provinciis Ecclesiasticis. Denique supra Exarchos alio proficientes, sine proprii Episcopi commendatione faciliabant Patriarcha, sic tamen ut quae inf-

erioris gradus Episcopo inter propios subditos competebat potestas & jurisdictione, nihil patet ut detrimenti ex Praefulū superioris gradus auctoritate, salvo tamen applicatione jure, ut ex multis ostendimus exemplis supra ad Concilium Taurinense. Celebratores totius Orientis Exarche fuere Ephesinus in Asiana Diocesi; Cesareensis in Cappadocia, cui subiectebat Pontica Diocesis; Theſſalonicensis in Macedonia Diocesi; quemadmodum & in Thracia Diocesi Episcopus Heracleus, qua & Perinthus quoque, ut testatum reliquit Ammianus Marcellinus lib. 27. appellabatur. Sed Thracie exarchatum Heracleensi fuit Perinthio admittit, ibique afferre voluit Constantinopolitanus Episcopus Anatolius in hac ipsa Synodo. Alios præterea commemorat Orientale plagarum Exarchs Gelasius Cyzicus lib. 2. hist. Conc. Nic. c. 27. Diocesis porro nomen apud Orientales latius patebat quam in Occidente; siquidem apud illos plures provincias complectebatur, qua uni vel Exarchus, vel Patriarcha obtemperabant. Singulas vero provincias, quibus præterant singuli Metropolite, vocabant Graeci Exarchs. At vero comprovinciales ditiones, quibus singuli interioris gradus Episcopi præficebantur, vocabant Gelasius Parochias, cum tamen apud Latinos parochia significatio ad speciales Ecclesias restrinxatur, in quibus solebant fidelibus administrari Sacramenta, ut liquet ex multis Conciliis Latinae Europe, atque Africa. Jampridem ante Chalcedonensem Synodum Constantinopolitanam sub Damasco hoc idem constituerat, ut in causis quæ contra Episcopum aliquem intentantur, iudicium sit panes provincialis Synodum, ex qua provocati possit ad maiorem Synodum Diocesis ἐργάστης πενθέ τοῦ Συνόδου εκάστης. Simile plane decretum fuit a Pelagio Papa primo epis. 21. ut scilicet a Metropolitanā sede ac provinciali Synodo potestas sit ad altius tribunal, scilicet ad Primatum recurrendi. Sic tamen ut principi momenti questiones Apostolicæ sedi referuntur definenda.

17. Can. X. Non licere Clerico in duarum civitatum Ecclesiis eodem tempore in catalogum referri, & in ea in qua a principio ordinatus est, & in ea in quam tangam ad majorem configit proper inanis glorie cupiditatem. Eos autem qui hoc faciunt, propria Ecclesia restitui, in qua ab initio ordinati sunt, ut illic solus ministrerent. Sed si jam quipiam ex alia in aliam Ecclesiam translatus est, nihil prioris Ecclesie, vel corum que sub ea sunt, martyrorum, vel ptochophoriorum, vel xenodochiorum rebus communicate. Eos autem qui ausi fuerint post magne hujus & universalis Synodi definitionem aliquid horum, que sunt prohibita, facere, statuit sancta Synodus eos proprio gradu excidere.

Eadem repetitur sanctio Canone, hujus Synodi 20. Quod attinet ad prohibitionem duarum simul Ecclesiārum, seu ut vocant, beneficiorum, ac præbendarum, eandem innovat Synodus secunda Nicana can. 15. quem inferius suo loco exquire: ibi enim fusi res ista per tractatur.

18. Can. XI. Omnes pauperes, & qui auxilio indigent, cum examinatione cum episcopis seu litteris patricis Ecclesiasticis solis viam ingredi statuimus, & non cum commendatitiis: quoniam litteras commendatitias iis solis personis, que sunt suspecta, præberi oportet.

Ita veritus Hervetus Canonis verba Graeca τὸν τούτον ἔτοντα. At ex opposito Dionysius Exiguus & Isidorus interpretantur, honoratioribus tantummodo. Vox enim ὑπόντιος nunc suspicione, nunc famam & opinionem aliquando bonam; nonnunquam & malam denotat. Hervetus vocem in malam intelligit partem, ceteri in bonam; sic vernacula dicimus homine d' estime & de reputatione, absolute in laudabilem sensum, tametsi duo ista Gallicana vocabula possint etiam in malum sumi; sicut & Latinum fama, nunc in laudem, nunc in vituperium deflecti. Scite ait eruditissimus Cujacius in c. 5. de cler. non refid. Noh est omnitemdum, quod Chalcedonensis-Synodi proditum est can. XI. a commendatitiis litteris five συντάξις γράψαι, εἰμίναις ut pacificas separari, quasi he dentur humilioribus, illa honestioribus, τοῖς τοις ἐν ἵποντας, qui sunt en reputatione. Atque haec mens Concilii esse videtur: quamvis Graci Scriptores Zonaras & Balsamon ἵποντας sunt hoc loco in determiniore intelligentiam. Et vero si Ecclesiam promiscue etiam abjectioribus personis ad pacificas, quæ sufficiere possent, litteras etiam suspectis quibuscumque patrocinis & commendationis adiecisset, hac facilitas dignitatem Ecclesie valde imminuisset. Quinetiam has litteras concedentibus in probrum vertisset, si mores iter agentium huic testimonio postmodum dissentirent. At vero tunc præfecti provinciis Ecclesiasticis. Denique supra Exarchos alio proficientes, sine proprii Episcopi commendatione

mendatitius, nullatenus ad munia clercalia licitum erat admittere; ut cavetur hujus Synodi canone sequenti 13.

19. Can. XII. Pervenit ad nos, quod quidam, cum præter ritus Ecclesiasticos ad potentatus accesserint, per pragmaticam unam provinciam in duas divisserint; ut eis eo duo essent Metropolitani in eadem provincia. Statuit ergo Sacra Synodus, ne Episcopi deinceps tales quid aduent, quoniam is, qui hoc aggreditur, a suo gradu excedit. Quacunque autem civitates per litteras Imperatorias Metropolis nomine honorare sunt, filio honore fruuntur & qui eius Ecclesiam administrat Episcopus, servato scilicet vere Metropoli suo jure.

Orientis Imperatores ultra fas potestatem sibi in Ecclesiis usurpantes, plerumque ambitione Episcoporum aule mancipitorum velicitantes, novas Metropoles novoque Archiepiscopatus erigebant, unde magna Ecclesiastica & confusio nasciebatur, cui mendacia editus fuit iste canon. Hoc modo ad Cesaream Cappadociam adjuncta est altera Metropolis Tyana. Fuerat unicam olim Palestinae provinciam sub alterius Cesarea Metropoli, ac ideo cum Joannes Jerosolymitanus Cesareensi Metropolitam subiecti abmueret, fuisse ad Theophilum Alexandrinum querimonias direxisset, ut adulatio ita illius gratiam deremeret, seque ipsum non solum Cesareensis, sed etiam Antiocheni iurisdictioni subduceret, sic ad eum scribit Hieronymus: *Tu qui regulas queris Ecclesiasticas, & Nicani Concilii canonibus meritis, & alienos clericos cum suis Episcopis commorantis tibi niteris usurpare, responde mihi, ad Alexandrinum Episcopum Palestinae quid pertinet?* Ni fallor, hoc ibi docetur, ut Palestina Metropolis Cesarea sit, & totius Orientis Antiochia. Sed præter hanc Cesaream metropolim due postmodum alias accedere Metropoles Palestinae, eaque provincia trifariata distincta fuit. Sed esse alterum exemplum simile, quod fuit in hoc ipso Chalcedonensi Concilio disceptatum actione 5. Jam olim prima provincia Phoenicia Tyrus iure Metropolis sola præfuerat. Accidit subinde, ut Imperator pragmatica sanctione hanc unam in duas provincias dispergit, Berythi nova constituta Metropoli. Cum vero Photius Tyri Episcopus ad oecumenicam istam Synodum accessisset, libellum supplicem Marciano Augusto obtulit, expositulans de jure sue Metropolis diminuto per Eustathium Berythi Episcopum. Tum Marcianus causam illum sancta Synodo tradit judicandam. Quæ deum, auditis partium allegationibus, causam Photio Tyrio adjudicavit, & Eustathium ejusque Ecclesiam Metropolitanam Juribus ac titulis destitui ac excipere fancivit. Ad postrem accendeat Græcorum ab Apostolica Ecclesia schismatis, omnia iura Ecclesiastica facie omnes canones ab infantis Græcorum Imperatoribus proculeati sunt; cumque misellum illud & deprecabile Imperium barbaricæ gentes undeque deprendarent, ipsumque in suam ruinam præceps ageretur, Imperatores illi accusa omni mundi gloria, deperditissimi melioribus provinciis in arctum confricti, vefana nihilo feci superbia fefe extulerunt, suamque potentiam terrenam in dieis everti cernentes, fatum suum adversus Ecclesiam, quam pessimum faciunt, exercent, dum eorumdem foveant arrogantiam Episcoporum & pseudosynodorum insulce adulatio. Idque ulterius malum serpere non desit, donec totum illud Imperium in prædam Mahometanorum ac diræ servitus jugum redactum fuit.

Can. XIII. Extraneos clericos & ignotos in alia civitate, sine proprii Episcopi commendatitias litteris, natus quam illo modo ministrare.

Cap. extraneos Clericos, dist. 71. Requirere ad finem secundi Ecclesiæ saeculi nostram de litteris formatis dissertationem 7.

Can. XIV. Quoniam in nonnullis provinciis concessum est lectoribus & cantoribus uxores ducenti; decrevit Sancta Synodus nulli licere diversa a recta opinione uxorem ducenti, eos autem qui ex hujusmodi matrimonio liberos inseperant, si eos quidem ab hereticis baptizari præveniant, ad Catholicę Ecclesiā communionem adducere: si autem non baptizaverint, non posse eos apud hereticos baptizare. Sed neque hereticis, vel pagano, vel Iudeo, matrimonio conjugere, nisi unique persona, que orthodoxa conjugetur, sed ad orthodoxam fidem convertendam spondeat. Si quis autem hoc Sancte Synodi decretum transgredierit, canonici paenitēs subiectur.

Cap. quoniam in quibusdam, dist. 32. Sic etiam Synodus Laodicensis can. 10. definit: *Non oportet eos, qui Ecclesie sunt, filios indiscriminatim cum hereticis matrimonio conjungere.* Ejusdemque Synodi can. 31. sic con-

sistit: *Non oportet cum omni heretico matrimonio contrahere, vel dare filios aut filias, sed magis accipere, si se Christianos fore pollicentur.* Concilium pariter Agathense can. 67. Quoniam non oportet cum omnibus hereticis misceri connubia, & vel filios aut filias dare, sed potius accipere; si tamen profiteantur Christianos futuros se esse Catholicos. Et citatur c. quoniam non oportet, 28. q. 1. Præterea c. cave, 28. q. 1. *Cave gentilem, aut Judaeam atque alienigenam, hoc est, hereticam atque dienam a fide tua uxorem accersas sibi.* Qui canon defunctus est ex Ambrosio lib. de Abraham, cap. 9. Permitit itaque Ecclesia nuptias cum personis hereticis, dum promittant futuram conversionem, secus vero prohibet.

20. Can. XV. Diaconissam non esse mulierem ordinandam (Græce μη χειροτονεῖσα) ante quadragessimum annum, & eam cum auctoritate examinatione. Si autem postquam, ordinatione suscepta (Græce δέχαινται χειροτονεῖσα) in ministerio aliquo tempore permaneat, se ipsam matrimonio tradiderit, Dei gratia injuriam faciens, ea una cum illo, qui ei conjunctus est, anathematizetur.

Cap. Diaconissam, 22. quæst. 1.

En diversis in præfusa Ecclesia manuum impositiones, scilicet ad Sacramentum Confirmationis, ad Sacramentum Ordinis; ad preces supra ponentes per Sacerdotes, quoniam penitentia perdurat ad eosdem solvendos ac in fine reconciliandi manu, quantum fieri poterat, Episcopi; item ad consecrandas virgines, ad initiandas Diaconissas; & dum etiam Exorcistis super energumenis, juncta Diaconissam Cœlestis in ministerio aliquo tempore permaneat, se ipsam matrimonio tradiderit, Dei gratia injuriam faciens, ea una cum illo, qui ei conjunctus est, anathematizetur.

Meminimus Diaconissarum, que in habitu esse probantur, quod non habeant manus impositionem; ut omnimode ipse inter laicas habeantur. Synodus Trullanā can. 14. & 40. Diaconissas χειροτονεῖσα docet. Præterea refertur Bartholomei Apolloni decretum, quo forma illa prescribitur ordinandi Diaconissas; ut scilicet Episcops præsente Sacerdotum & Diaconorum facio Collegio, illis manus imponat adhibita solemni preceptione, lib. Confit. Apost. cap. 19. 20. Diaconissae quidem, ut sanctis, ad quæ destinabantur, ministeris pari facientes funderentur, manuū impositione & solemnibus precibus inaugurlabant per Episcopum. Hæc tamen manuū impositione ab illa discriminabatur manuū impositione, cumque misellum illud & deprecabile Imperium barbaricæ gentes undeque deprendarent, ipsumque in suam ruinam præceps ageretur, Imperatores illi accusa omni mundi gloria, deperditissimi melioribus provinciis in arctum confricti, vefana nihilo feci superbia fefe extulerunt, suamque potentiam terrenam in dieis everti cernentes, fatum suum adversus Ecclesiam, quam pessimum faciunt, exercent, dum eorumdem foveant arrogantiam Episcoporum & pseudosynodorum insulce adulatio. Idque ulterius malum serpere non desit, donec intendunt Nicani Patres, dum canon. 19. ab eis amovent χειροτονεῖσα eam talem non esse ut possit eas a laicorum clafe sejungere, ac fortasse, qualisunque sit ita viduarum χειροτονεῖσα, tempore Nicanae Synodi necund erat in usu, sed posteriori accessit. Porro Diaconissarum aliæ in intrâ privatâ ædes, aliae in communib[us] ascetis vita transigebant: ut docet L. raptori C. de Episcop. & Cler.

Can. XVI. Virginem, que se Domino DEO dedicavit, similiter & Monachos non licere matrimonio jungi. Sin autem hoc fecisse inventi fuerint, sint excommunicati. Ostendenda tamen in eos humanitatis autoritatem habere statutum Episcopum ejus loci, c. si qua virgo, 27. q. 1. & 1. Timoth. 5.

Can. XVII. Per singulas Ecclesiasticas parochias rurales sive in possessionibus manere immobiles apud eos, qui eas retinent Episcopos, & maxime si eas sine violentia jam per triginta annos tenentes gubernaverint. Si vero intra triginta annos facta fuerit, aut fiat de his altercatio clerici iis qui se dissident lesos, propter eas movere apud Synodus provincia certamen. Si quis vero pataverit se a proprio Metropolitanā gravari, apud Primatem Diaconos, (Græce ταῦτα ἐπέρχονται δικαιοσύνης) aut apud Constantinopolitanae civitatis jedem agat iudicium, sicut dictum est. Si vero qualibet civitas per auctoritatem Imperiū renovata est, aut si renovabitur in posterum, civilibus & publicis ordinationibus etiam Ecclesiastiarum parochianarum ordinationes conformentur.

Habe-